

Schaktningsövervakning i Lilla Härnevi

Arkeologisk förundersökning

Härnevi 35:1 Härnevi 36:1–2 Härnevi 109:1 Härnevi 110:1
Lilla Härnevi 1:5, Rotbrunna 7:1
Härnevi socken
Enköpings kommun
Uppland

Christian Gatti

Schaktningsövervakning i Lilla Härnevi

Arkeologisk förundersökning

Härnevi 35:1 Härnevi 36:1–2 Härnevi 109:1 Härnevi 110:1

Lilla Härnevi 1:5, Rotbrunna 7:1

Härnevi socken

Enköpings kommun

Uppland

Christian Gatti

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 57 20
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2014

Omslagsfoto: Kabelschaktning väster om Härnevi 35:1. Foto från nordost, Christian Gatti.

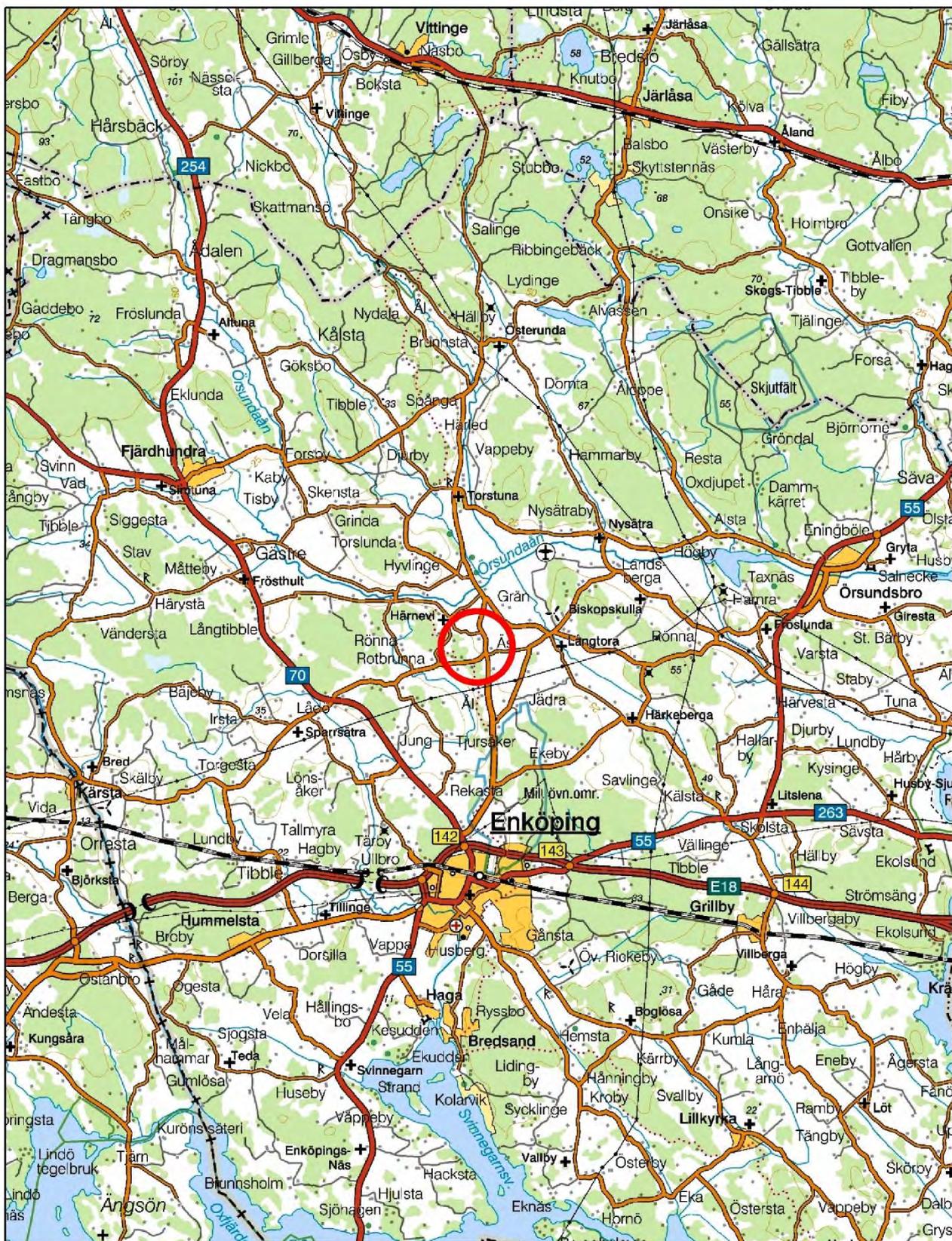
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-376-7

Tryck: Just Nu, Västerås 2014.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Bakgrund	5
Målsättning och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Undersökningsresultat.....	7
Utvärdering	9
Referenser.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10
BILAGOR	11
Bilaga 1. Schakttabell.....	11

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en röd ring. Utdrag ur digitala översiktskartan. Skala 1:200 000.

Sammanfattning

Under två dagar i september 2014 utförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en schaktningsövervakning i Lilla Härnevi. Arbetet föranleddes av nedgrävning av telekablar i kommunen. Inget av antikvariskt intresse framkom vid övervakningen.

Inledning

Bakgrund

Lidén Data Internetwork AB hade för avsikt att gräva ner tele/datakabel och placera mindre skåp och brunnar längs sträckan. Dessa placeras strategiskt för att minimera inverkan på miljön. Arbetet genomfördes genom schaktning och plöjning med hjälp av grävmaskin.

Länsstyrelsen i Uppsala län bedömde att de berörda fornlämningarna inte utgjorde något hinder för det planerade arbetet men att arbetet måste ske med antikvarisk medverkan i form av schaktningsövervakning.

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) fick i uppdrag av Länsstyrelsen att utföra schaktningsövervakningen. Länsstyrelsen utsåg undersökaren genom direktval i enlighet med Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd avseende verkställighet av 2 kap. 10-13 § Kulturmiljölagen (1988:950). Beslutet är daterat 2014-04-09 med beteckningen 431-702-14 (kulturmiljöärende) samt 525-4477-14 (naturmiljöärende).

Målsättning och metod

Syftet med schaktningsövervakningen var att säkerställa att de berörda fornlämningarna inte kom till skada i samband med nedgrävning av kabel.

Schaktningsövervakningen inom fornlämningsområdet innebar att följa maskin medan kabelschaktet grävdes samt att kontrollera att eventuella fornlämningar inte skadades. Kabelschakten mättes in med GPS och en översiktlig dokumentation bestående av digital fotografering och schaktbeskrivningar upprättades på plats.

Avvikelse 1

I den medföljande kartan, bilaga 1, i Länsstyrelsens beslut fanns en delsträcka norr om Härnevi 35:1 som löpte ca 22 meter i Ö-V riktning som ingick i schaktningsövervakningen. Denna del av sträckan hade, enligt Lidéns anställda, grävts färdigt för flera år sedan. Ytterligare en korrigerig av arbetet fick göras då schakten 2 och 3 skulle grävas sammanhängande enligt ovannämnda karta. Övergången av kabeln från norr till söder, under befintlig väg hade, enligt uppgift från Lidéns anställda, grävts tidigare av Vattenfall.

Avvikelse 2

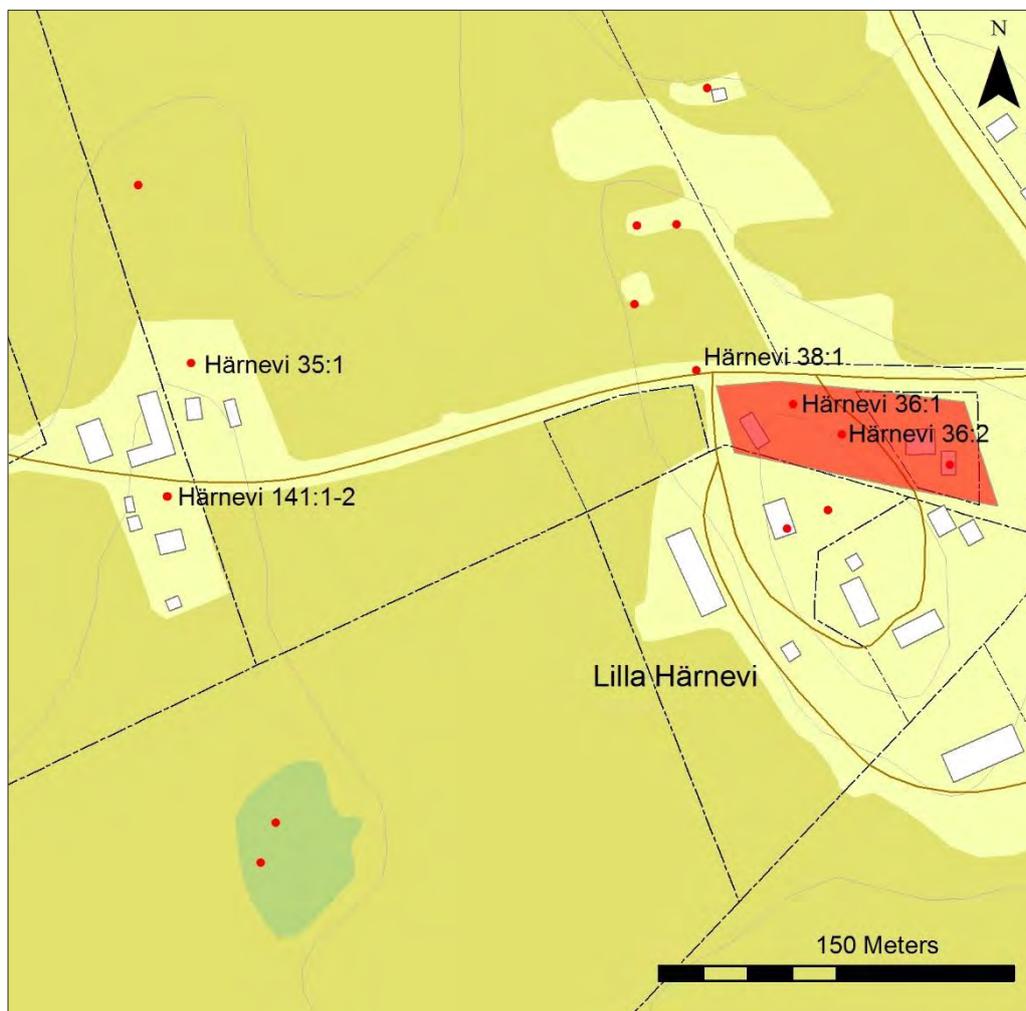
Arbetet i Rotbrunna, som berörde fornlämningarna Härnevi 109:1 och Härnevi 110:1 (båda utgörs av fyndplatser), har inte genomförts på grund av att Lidén Data

Internetwork AB inte hade gjort klart var kabeldragningen skulle dras. De blev informerade om att de snarast skulle kontakta länsstyrelsen för vidare ärendehantering.

Topografi och fornlämningsmiljö

Lilla Härnevi ligger cirka sju mil norr om Enköping och cirka en kilometer sydost om Härnevi kyrka (figur 1). Undersökningsområdet består huvudsakligen av åker- och betesmark. Jordmånen utgörs mestadels av lerjordar och morän, då delar av Enköpingsåsen berörs.

Fornlämningsskildern i socknen domineras av brons- och järnålderslämningar i karaktäristiska höjdlägen, men även stenålder och medeltid finns representerat (figur 2). Arbetet var uppdelat i två områden: det ena låg väster om lämningen Härnevi 35:1 (boplats) och söder om denna Härnevi 141:1 (fyndplats för malsten och knackstenar). Det andra låg intill lämningarna Härnevi 36:2–3 och Härnevi 38:1 (skärvstenshögar).

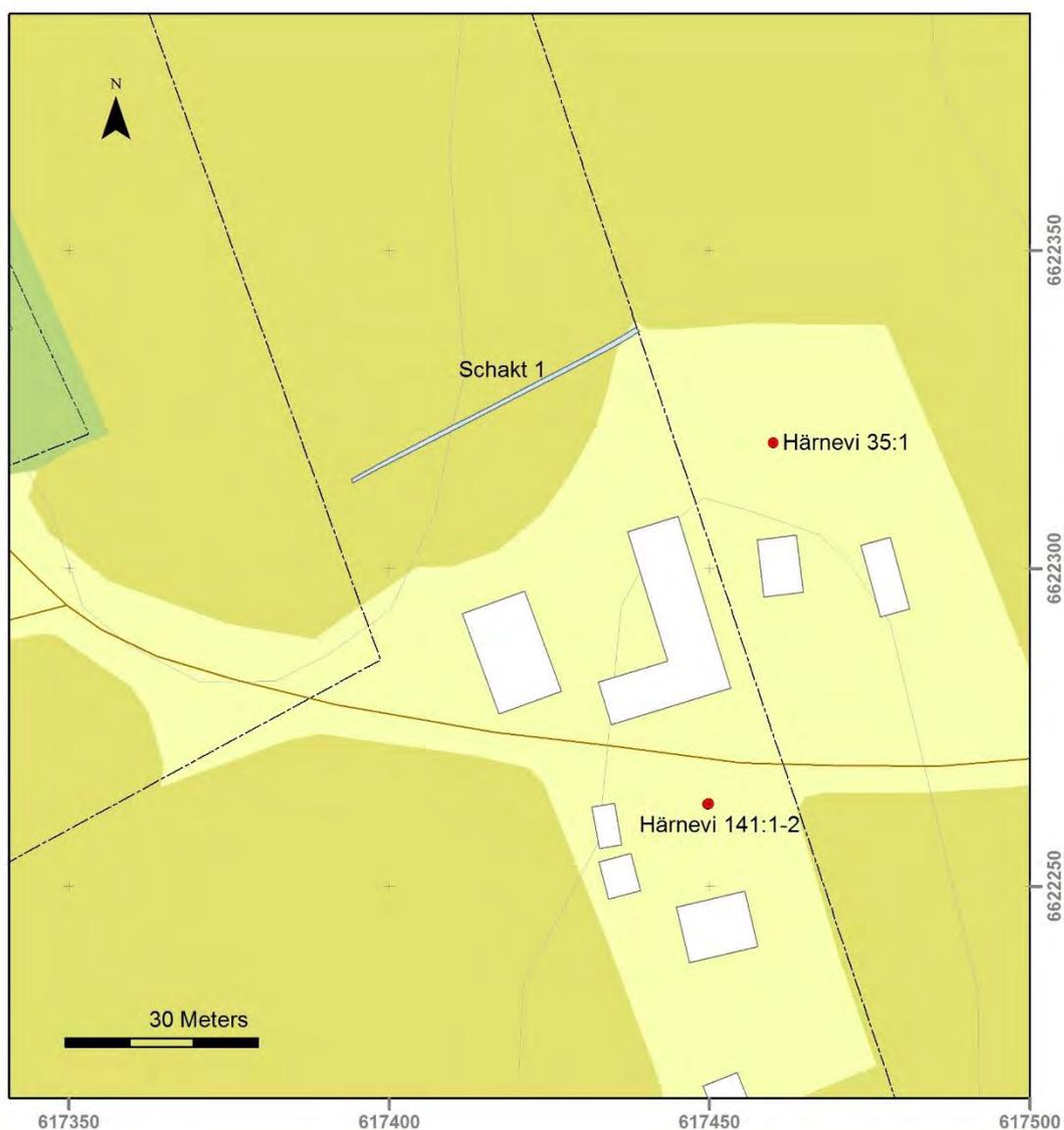
Figur 2. Utdrag ur digitala fastighetskartan med omringliggande fornlämningar markerade med röd färg. Skala 1:3 000.

Undersökningsresultat

Sammanlagt grävdes cirka 252 löpmeter kabelschakt fördelade på 3 schakt. Inga fynd eller anläggningar påträffades. Inga kända fornlämningar skadades heller i samband med arbetet.

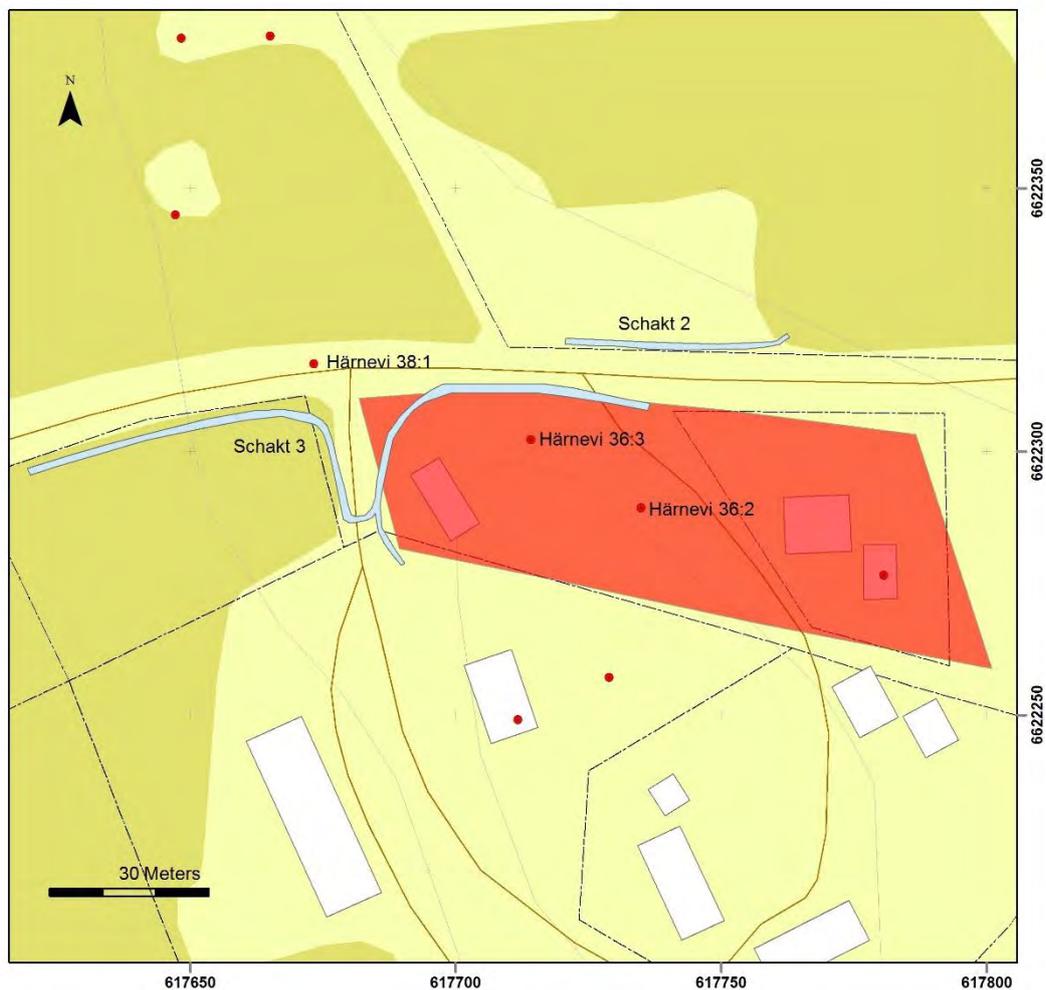
Schaktbeskrivningar

Schakt 1: Ett 0,5 meter brett och cirka 0,7–0,8 meter djup kabelschakt grävdes i åkermark väster om Härnevi 35:1 (figur 3 och 4). Schaktet grävdes med maskin och tandskopa användes. Kabelschaktet var 45 meter långt och löpte i NO–SV riktning. De översta 0,2–0,3 metrarna bestod av åkerjord, därefter blev det större lerinslag och enstaka stenar.

Figur 3. Schaktplan över schakt 1. Skala 1:1 000.

Schakt 2: Schaktet löpte i Ö–V riktning norr om befintlig väg och var 0,5 meter brett, 0,7 meter djupt och 54 meter långt. Schaktets övre 0,25–0,3 metrar utgjordes av moränmaterial, därefter blev det en övergång till lerig jord med färre inslag av sten.

Figur 4. Schaktplan över schakt 2 och 3. Skala 1:1 000.

Schakt 3: Ett cirka 158 meter långt sammanhängande schakt grävdes söder om befintlig väg (figur 4). Schaktet var 0,5 meter brett och 0,7 meter djupt. I öster var den grävd i morän och mot väster övergick moränen i sand och lerjord. Inga fynd eller anläggningar påträffades. Inte heller här följer schaktet beskrivningen som finns i länsstyrelsens beslut. Det har grävts där det är topografiskt möjligt och i anslutning till äldre elinstallationer samt nyare anslutningschakt som har grävts inom det i figur 4 markerade röda området, vilket utgörs av en hembygdsgård.

Utvärdering

Enligt länsstyrelsens beslut var målsättningen med den antikvariska schaktningsövervakningen att säkerställa att inga skador uppkom på fornlämningarna Härnevi 35:1 (boplats) och Härnevi 36:2-3 (skärvstenshögar). Inga historiska eller förhistoriska fynd, kulturlager eller anläggningar påträffades vid Lilla Härnevi. Därmed är det fastställt att inga skador har uppkommit på ovannämnda fornlämningar.

Figur 5. Schakt 1. Foto från sydväst.

Figur 6. Schakt 2. Foto från väst.

Figur 7. Schakt 3. Foto från öst.

Figur 8. Sektion i schakt 3.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Digitala fastighetskartan

Digitala översiktskartan

Uppgifter ur FMIS, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	14035
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-702-14 och 525-4477-14, 2014-04-09
<i>Undersökningsperiod:</i>	11–12 september 2014
<i>Exploateringsyta:</i>	Cirka 252 löpmetrar
<i>Personal:</i>	Christian Gatti
<i>Belägenhet:</i>	Lilla Härnevi 1:5, Rotbrunna 7:1, Härnevi sn, Enköpings kommun, Uppsala län, Uppland
<i>Ekonomisk karta:</i>	11H4e NV (RT90)
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X 6622294 Y 617621
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmättningsmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	10 digitala fotografier förvaras hos aktuellt länsmuseum/ATA.
<i>Fynd:</i>	-

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Markslag	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
1	Åkermark	52	0,7–0,8	Brunjord 0,2–0,3 m, därefter större lerinslag i jorden med enstaka stenar.	–	–	Lera
2	Naturmark mellan åker och väg	42	0,7–0,8	Morän 0,3 m med mycket sten därefter lerjord 0,5 m med mindre inslag av sten.	–	–	Sand, lera
3	Tomtmark	158	0,7	I öster brunjord och morän 0,1–0,5 m, ställvis med grovsand 0,3 m därefter sandig lera. I väster sandig brunjord 0,3 m och därefter lerjord 0,4 m.	–	–	Morän, sand, lera